

פרשת ויצא תשס"ח
על גניבת התרפים

בראשית פרק לא

(יז) וַיִּקַּם יַעֲקֹב וַיֵּשָׂא אֶת בָּנָיו וְאֶת נְשָׂיו עַל הַגְּמָלִים : (יח) וַיִּנְהַג אֶת כָּל מִקְנֵהוּ וְאֶת כָּל רֶכְשׁוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ מִקְנֵה קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּפָדוֹן אָרְסָם לְבוֹא אֶל יַצְחָק אָבִיו אֶרְצָה כְּנָעַן : (יט) וְלָבָן הִלְךְ לְגֹזֵל אֶת צֹאנוֹ וַתִּגְנֹב רַחֵל אֶת הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאֵבִיהָ : (כ) וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת לֶבַן לָבוֹן הָאֶרְמִי עַל בְּלִי הַגִּיד לוֹ כִּי בָרַח הוּא : (כא) וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיִּקַּם וַיַּעֲבֹר אֶת הַנְּהָר וַיֵּשֶׁם אֶת פְּנֵיו הַר הַגְּלָעַד : (כב) וַיִּגַּד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב : (כג) וַיִּקַּח אֶת אֲחִיו עִמּוֹ וַיִּרְדְּף אַחֲרָיו דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וַיִּדְבֹּק אֹתוֹ בְּהַר הַגְּלָעַד : (כד) וַיִּבְאֵ אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֶרְמִי בַחֲלֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְּׁמֵר לֶךְ פֶּן תִּדְבַּר עִם יַעֲקֹב מִטוֹב עַד רָע : (כה) וַיִּשָּׁג לָבוֹן אֶת יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב תִּקְעֵ אֶת אָהֳלוֹ בְּהַר וְלָבָן תִּקְעֵ אֶת אָחִיו בְּהַר הַגְּלָעַד : (כו) וַיֹּאמֶר לָבוֹן לַיַּעֲקֹב מַה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת לִבִּי וַתִּנְהַג אֶת בְּנֹתַי כַּשְּׁבִיּוֹת חָרָב : (כז) לָמָּה נִחַפְתָּ לְבָרַח וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא הִגַּדְתָּ לִּי וְאַשְׁלַחְךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂרִים בְּתֹף וּבְכַנּוּר : (כח) וְלֹא נִטְשֵׁתָנִי לְנֶשֶׁק לְבָנִי וּלְבִנְתֵי עֵתָה הַסִּפְלַת עָשׂוֹ : (כט) יֵשׁ לְאֵל זָדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע וְאֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אָמַר אֵלַי לֵאמֹר הַשְּׁמֵר לֶךְ מִדְּבַר עִם יַעֲקֹב מִטוֹב עַד רָע : (ל) וְעֵתָה הִלְכְּתָּ כִּי יִכְסֹף נִכְסֵיךָ וְנִכְסְפֵתָה לְבֵית אֲבִיךָ לָמָּה גִנַּבְתָּ אֶת אֱלֹהֵי : (לא) וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן כִּי יִרְאֵתִי כִּי אֲמַרְתִּי פֶן תִּגְזֹל אֶת בְּנֹתַיךְ מִעַמִּי : (לב) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחִיָּה נִגַּד אֲחִינוֹ הִכָּר לֶךְ מַה עִמָּדִי וְקַח לֶךְ וְלֹא יָדַע יַעֲקֹב כִּי רַחֵל גִּנְבָתָם : (לג) וַיִּבְאֵ לָבוֹן בְּאֵהָל יַעֲקֹב וּבְאֵהָל לֵאמֹר וּבְאֵהָל שְׁתֵּי הָאֵמֹת וְלֹא מִצָּא וַיֵּצֵא מֵאֵהָל לֵאמֹר וַיִּבְאֵ בְּאֵהָל רַחֵל : (לד) וְרַחֵל לָקְחָה אֶת הַתְּרָפִים וַתִּשְׂמֵם בְּכַר הַגְּמָל וַתִּשָּׁב עֲלֵיהֶם וַיִּמְשָׁשׁ לָבוֹן אֶת כָּל הָאֵהָל וְלֹא מִצָּא : (לה) וַתֹּאמֶר אֶל אֲבִיהָ אֵל יָחַר בְּעֵינַי אֲדֹנָי כִּי לֹא אוּכַל לָקוּם מִפְּנֵיךְ כִּי דָרְךְ נָשִׂים לִי וַיִּחַפֵּשׂ וְלֹא מִצָּא אֶת הַתְּרָפִים : (לו) וַיִּחַר לַיַּעֲקֹב וַיִּרְבַּ בְּלָבוֹן וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן מַה פִּשְׁעִי מַה חֲטָאתִי כִּי דָלַקְתָּ אַחֲרָי :

אונקלוס

(יט) ולבן אזל למיגוז ית עניה ונסיבת רחל ית צלמניא דלאבוהא :

רש"י

(יט) לגוזו את לאנו - שנתן ביד בניו דרך שלשת ימים בינו ובין יעקב : ותגנב רחל את התרפים - להפריש את אביה מעבודה זרה נתכוונה : (לב) לא יחיה - ומאותה קללה מתה רחל בדרך : מה עמדי - משלך :

בראשית פרק לה

(ב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בִּיתוֹ וְאֵל כָּל אֲשֶׁר עִמּוֹ הִסְרוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר בְּתֹכְכֶם וְהִטְהַרוּ וְהַחֲלִיפוּ שְׂמֹלְתֵיכֶם :

אבן עזרא

(ב) הסירו את אלהי הנכר - חלילה חלילה שישכב הנביא עם עובדות אלהי נכר, ופירושו תמצאנו בפי וילך משה (דבר' לא, טז). והטהרו שירחצו הגוף. והחליפו שמלותיכם מהמקום הזה נלמוד שחייב כל ישראל כאשר ילך להתפלל למקום קבוע להיות גופו נקי ומלבושיו נקיים :

רש"י

(ב) הנכר - שיש בידכם משלל של שכם : והטהרו - מעבודה זרה :

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen, Milwaukee
Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for the free 14-day trial of Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

דברים פרק לא

(טז) ויאמר ה' אל משה הנך שכב עם אבתיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרב ונעזבני והפר את בריתי אשר כרתי אתו:

אבן עזרא (שם)

וקם העם הזה - לא יתכן היותו דבק עם אשר לפניו, כי מה טעם העם הזה וזנה? וטעם וזנה - לצאת במחשבתו מתחת רשותו. אחרי אלהי נכר הארץ - ידענו כי השם אחד, והשנוי יבוא מהמקבלים, והשם לא ישנה מעשיו, כי כולם הם בחכמה. ומעבודת השם לשמור כח הקבול כפי המקום, על כן כתוב את משפט אלהי הארץ (מ"ב יז, כו), על כן אמר יעקב הסירו את אלהי הנכר (ברא' לה, ב). והפך המקום הדבק בעריות שהם שאר. והמשכיל יבין. וטעם בקרבו - שב אל נכר, כאילו אמר וזנה אחרי אלהי עם נכר, שהם אלהי הארץ. והקרוב, כי בקרבו שב אל הארץ. כי ימצא לשון זכר, כמו ולא נשא אותם הארץ (ברא' יג, ו), נעתם ארץ (ישעי' ט, יח):

Giovan Battista Tiepolo (1696-1770), *Rachel Hides Her Father's Idols* (Detail)
Fresco (400 × 500 cm.), Palazzo Patriarcale, Udine, Italy

שמואל א פרק יט

(יא) וישלח שאול שאול מלאכים אל בית דוד לשמרו ולהמיתו בבקר ותגד לדוד מיכל אשתו לאמר אם אינך ממלט את נפשך הלילה מחר אתה מומת: (יב) ותגד מיכל את דוד בעד החלון וילך ויברח וימלט: (יג) ותקח מיכל את התרפים ותשם אל המטה ואת כביר העזים שמה מראש תיו ותכס בבגד: ס (יד) וישלח שאול מלאכים לקחת את דוד ותאמר חלה הוא: פ

רש"י

(יג) ותקח מיכל - כדי שלא יבינו שברח וירדפו אחריו: את התרפים - עשויים בדמות גוף אדם: כביר העזים - עור מופשט שלם כחמת פלוצי"ל בלעז: שמה מראש תיו - לפי שאין לתרפים שיער וזה דומה לשיער אדם:

(טו) וישלח שאול את המלאכים לראות את דוד לאמר העלו אותו במטה אלי להמתו: (טז) ויבאו המלאכים והנה התרפים אל המטה וכביר העזים מראש תיו: (יז) ויאמר שאול אל מיכל למה ככה רמיתני ותשלחי את איבי וימלט ותאמר מיכל אל שאול הוא אמר אלי שלחני למה אמיתך: (יח) ודוד ברח וימלט ויבא אל שמואל הרמתי ויגד לו את כל אשר עשה לו שאול וילך הוא ושמואל וישבו <בנויות> בניות:

בראשית פרק לא
 (יט) וְלִבְּן הַלֵּךְ לָגֹזֵז אֶת צֵאֲנוֹ וַתִּגְנֹב רַחֵל אֶת הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאִבְיָהּ :

רמב"ן

(יט) ותגנוב רחל את התרפים - לא נתכוונה אלא להפריש אביה מעבודה זרה, לשון רש"י. ואפשר כי היו ללבן לעבודה זרה כאשר אמר למה גנבת את אלהי, אבל לא היו כל התרפים נעבדים, כי איך תמצא עבודה זרה בבית אדונינו דוד (עיין שמואל א יט ג) : והקרוב מה שאומרים שהם כלים לקבל השעות, ויקסמו בהם לדעת עתידות. והמלה נגזרת מלשון רפה ידים (שם ב יז ב), נרפים אתם נרפים (שמות ה יז). יקראו אותם "תרפים" לרמוז בשמם כי דבורם כמו נבואה רפה, תבא ברב ותכזב לעתים רחוקות, כמו שאמרו (זכריה י ב) כי התרפים דברו און. והנה יעשו אותם קטני אמנה להם לאלהים, לא ישאלו בשם הנכבד ולא יתפללו אליו, רק כל מעשיהם בקסמים אשר יגידו להם התרפים. וכתוב (שופטים יז ה) והאיש מיכה לו בית אלהים ויעש אפוד ותרפים, ושם כתוב (יח ה) שאל נא באלהים ונדעה התצליח דרכינו, כי בתרפים היו שואלים. וכן היה הענין בישראל באפוד, כי אחרי אשר הורגלו באפוד הקדש, עשו כדמותו, והיו שואלים בו ומאמינים בדבריו ותועים אחריו, גם בחלים לא ידרשו את ה' כי אם בהם. וזה טעם ויעש אותו גדעון לאפוד ויצג אותו בעירו בעפרה ויזנו כל ישראל אחריו שם ויהי לגדעון ולביתו למוקש (שופטים ח כז), כי סרו מאחרי ה' : והנה לבן היה קוסם ומנחש כאשר אמר (לעיל ל כז) נחשתי, וארצו ארץ קוסמים מעולם, כדכתיב (ישעיה ב ו) כי מלאו מקדם ועוננים כפלשתים, ובלעם בן בעור הקוסם היה מעירו, וזה טעם למה גנבת את אלהי :